



ČEZMERNNA PORAŠČENOST

Mojca Sever

1. Zakaj pride do nastanka čezmerne poraščeniosti?

Vzroki za hipertrihozo so prirojeni (genetski in etnični vzroki) ali pridobljeni.

Najpogostejši vzrok je prevelika občutljivost lasnih mešičkov na moške spolne hormone. Ti hormoni se sintetizirajo in izločajo v testisu, manj pa tudi v skorji nadledvične žleze in v jajčniku, ter povzročajo moške spolne znake. Glavni predstavnik je testosteron. Hipertrihozo se začne pojavljati po puberteti. Stanje poslabša povečanje telesne teže in prenehanje jemanja peroralnih kontracepcijskih sredstev.

Vzrok za hirsutizem je povečano izločanje androgenov in/ali moteno ravnovesje izločenih androgenov (več testosterona in manj njegovih predhodnikov) pri ženskah, ki nastane v sklopu nekaterih bolezenskih stanj, predvsem boleznih žlez z notranjim izločanjem.

Do povečanega izločanja moških hormonov lahko pride pri različnih bolezenskih stanjih:

- zaradi motenj v delovanju nadledvičnih žlez,
- zaradi motenj v delovanju jajčnikov,
- zaradi napak v presnovi androgenih hormonov,
- zaradi tumorjev, ki izločajo androgene hormone.

Eden od najpogostejših vzrokov za hirsutizem je sindrom policističnih jajčnikov, ki se pojavi pri 5 do 10 % žensk v plodni dobi. Sindrom v klasični obliki zajema naslednjo bolezensko sliko: neredni menstruacijski ciklusi, debelost, čezmerno poraščeniost, neplodnost in obojestransko povečane policistične jajčnike.

Hirsutizem pa je lahko tudi posledica delovanja nekaterih zdravil, kot so: androgeni hormoni, anabolni hormoni, kontracepcijska sredstva, nekatera protiepileptična zdravila, minoksidil, streptomycin, penicilamin, ciklosporin. Včasih se pojavi med nosečnostjo ali menopavzo.

2. Kdaj in kako si lahko pomagata sami?

Precej ljudi s tovrstnimi težavami poišče zdravniško pomoč. Seveda je potrebno ugotoviti razlog povečane dlakavosti in obenem preveriti, ali jo spremljajo motnje v menstrualnem ciklusu. V primeru, da ne gre za bolezensko dogajanje, so na voljo številne metode za odstranjevanje nezaželenih dlačic, kjer se pri depilaciji odstranijo dlačice le nad kožno površino, pri epilaciji pa se odstranijo skupaj s korenino.

Fotoepilacija z laserjem je najučinkovitejša metoda epilacije, vendar odstranjevanje ni trajno, tako da je potrebno postopek ponoviti. Učinkovito epilacijo z laserjem pa lahko zagotovi le strokovno opravljen poseg, ki ga opravi strokovnjak z dobrim poznavanjem delovanja laserskih sistemov in dermatologije, saj vsak poseg zahteva individualno prilagojeno pripravo in vodenje.



3. Kdaj morate k zdravniku?

Poraščenost po moškem tipu pri otrocih in ženskah je vedno stanje, ki potrebuje ginekološko in endokrinološko obdelavo. Pozorni bodite tudi, če se poleg prekomerne dlakavost pojavijo menstrualne motnje, nižji glas, povečanje klitorisa (klinični znaki, ki kažejo na virilizem). Prav tako se svetuje obisk pri zdravniku ljudem, pri katerih zaradi čezmerne poraščenosti prihaja do hudih psihičnih zavor in morda celo socialne izoliranosti.

4. Katere ukrepe zdravnika lahko pričakujete?

Zdravnik vas bo temeljito izprašal o vaši težavi in opravil temeljit telesni pregled. Če bo postavil sum na bolezensko dogajanje, bo v prvi vrsti potrebno preveriti raven hormonov, zlasti testosterona v serumu, kar pa je v domeni usmerjenih specialistov.

5. Katere so najpogostejše diagnoze ob prekomerni poraščenosti?

Kadar zdravnik ne najde vzroka za prekomerno poraščenost, gre za idiopatski ali pa za družinski (konstitucijski) hirsutizem. Pogosta diagnoza ob hirsutizmu je tudi sindrom policističnih jajčnikov. Diagnoze, ki so redkejše, so še: Cushingov sindrom, ki je definiran kot skupek klinično-laboratorijskih znakov, ki so posledica delovanja čezmernih in neustreznih količin glukokortikoidov (hormonov, ki jih izloča nadledvična žleza). Zelo redko je poraščenost posledica tumorjev, ki izločajo androgene.

6. Kateri so načini zdravljenja?

Kadar gre za le za estetsko motnjo, pridejo v poštev različne metode epilacije in depilacije. Znano je tudi, da normalizacija telesne teže pripomore k izboljšanju prekomerne poraščenosti.

V primeru sindroma policističnih jajčnikov je zdravljenje kompleksnejše. Peroralna kontracepcijska sredstva vzpostavijo normalen menstruacijski cikel in zmanjšajo prekomerno poraščenost. Če so peroralna kontracepcijska sredstva zaradi kakršnegakoli razloga kontraindicirana, se lahko rast dlak prepreči z uporabo spironolaktona (100-200 mg/dan), ki se sicer uporablja kot sredstvo za odvajanje vode. Ostali organski vzroki prekomerne poraščenosti zahtevajo zdravljenje na sekundarni ravni.

7. Kako poteka spremljanje bolnika s čezmerno poraščenostjo?

Navadno je spremljanje čezmerne poraščenosti, kadar seveda gre za bolezensko stanje, domena ginekologa ali endokrinologa.

8. Ali in kako lahko nastanek čezmerne poraščenosti preprečite?

Čezmerne poraščenosti, kadar ima bolezensko ozadje, ni mogoče preprečiti. Lahko pa poraščenost poslabša prekomerna telesna teža, tako da je na mestu skrb za vzdrževanje normalne telesne teže.